

Ten behoeve van het rondetafelgesprek 19 juni 2023 over de Hervormingsagenda Jeugd.

Vooraf: het gesprek gaat hier over het jeugdhulpstelsel, maar in de kern over kwetsbare jongeren en gezinnen. Het systeem moet hen helpen, en daar is de decentralisatie onvoldoende in geslaagd. Deze Hervormingsagenda bevat stappen naar verbetering. Dat werd tijd. We moeten aan de slag.

Focus op financiën baart zorgen

Het proces rond de Hervormingsagenda Jeugd (hierna 'HA') heeft twee keer langdurig stilgelegen door een conflict tussen Rijk en gemeenten over de financiën. Het is goed dat dit conflict eindelijk uit de wereld is. Toch baren de financiële afspraken in het principeakkoord ons zorgen. Wij hebben expliciet (vanaf het begin) aangegeven niet te willen tekenen voor deze financiële afspraken. Het financiële kader moet passen bij de inhoudelijke ambities en daar zijn we niet gerust op. De nadruk ligt nog steeds te zeer op het realiseren van besparingen. Wij herkennen ons in het standpunt van de SERⁱ: 'Bij de decentralisaties, de transformatie naar passende jeugdzorg en nu ook de Hervormingsagenda zijn de financiën leidend. Een juiste benadering is de inhoudelijke opgave centraal te stellen, dus tegemoetkomen aan de urgente hulpvraag en het verlichten van de te hoge werkdruk'.

Wat verstaan we onder 'Jeugdhulp': de reikwijdte van de jeugdwet

Discussie over wat nu wél of niet onder collectief betaalde jeugdhulp valt, is zinvol. Tegelijkertijd willen we een *dringende waarschuwing* afgeven. Deze invalshoek kán namelijk gemakkelijk leiden tot een (arbitraire) indeling van interventies, zorg- en hulpaanbod in 'wel vergoed' versus 'niet vergoed'. Daarmee zouden we voorbijgaan aan de – breed gedeelde – analyse dat de voornaamste oorzaken van de stijging (of uitblijvende daling) van het aantal kinderen, jeugdigen en gezinnen die een beroep doen op de Jeugdwet van *maatschappelijke en context-bepaalde aard*ⁱⁱ zijn.

De meeste winst is *niet te behalen in begrenzing* van de jeugdhulpplicht, maar in de samenhangende, domeinoverstijgende en gezinsgerichte inzet op gebieden als schuldhulp, huisvesting/woningmarkt, bestaanszekerheid, scheidingsproblematiek en volwassenenzorgⁱⁱⁱ. De Jeugdwet alléén zal het probleem van toenemend jeugdzorggebruik niet wegnemen of verminderen. De samenleving geeft nu vaak individuele, op de kindgerichte hulp in plaats van het echt aanpakken van de oorzaken door middel van werkelijk gezins- en contextgericht werken.

Maatschappelijke problematiek en normalisering

Normalisering gaat ook over wat wij van onze jeugd verwachten: het normaal lijkt te zijn doorgeschoten naar altijd het beste uit jezelf moeten halen, goed moeten presteren op school, in sport of muziekles én op sociale media. Niet aan dit ideaalbeeld kunnen voldoen leidt in de huidige praktijk tot (milde en/of ernstige) opvoed- en opgroei problemen waarvoor een beroep wordt gedaan op de jeugdhulp. Het is van groot belang om een maatschappelijk debat te voeren over opvoeden, opgroeien en onderwijs in Nederland. Normale problemen die bij het opgroeien en opvoeden van kinderen horen, zijn primair de verantwoordelijkheid van de opvoeder(s) en hun naasten en zouden niet moeten leiden tot een inzet van individuele voorzieningen op grond van de Jeugdwet.

Lost de Hervormingsagenda Jeugd knelpunten op?

Knelpunten waar de sector en professionals in de praktijk tegenaan lopen :

- Het huidige gebrek aan standaardisatie (van contractafspraken en administratieve vereisten);
- Het ontbreken van landelijk vastgestelde reële tarieven;
- Het niveau waarop specialistische zorg wordt ingekocht;
- En de vrijblijvendheid van regionale afspraken.
- ✓ De probleemanalyse in de Hervormingsagenda is op deze punten herkenbaar en scherp: de knelpunten die we in de praktijk zien, komen (vrijwel) allemaal aan de orde.

- ✓ Ook de oplossingsrichtingen spreken ons grotendeels aan. Zo worden afspraken gemaakt over standaardisatie van contractafspraken en administratieve vereisten, komt er beschikbaarheidsfinanciering voor weinig voorkomende jeugdhulp en zijn afspraken gemaakt over landelijk vastgestelde reële tarieven. Daarnaast bevat de Hervormingsagenda een stevige ambitie op het gebied van uniforme kwaliteitseisen.
- De Hervormingsagenda is echter nog *onvoldoende concreet* in die oplossingsrichtingen:
 - Wettelijk wordt vastgelegd welke zorg op welk niveau wordt ingekocht. Deze *'AMvB zorgvormen'* is echter nog niet bekend. De branches zijn en blijven intensief betrokken bij totstandkoming van deze AMvB en de Hervormingsagenda spreekt uit dat regelgeving voor ultimo eind 2023 in gezamenlijkheid afgerond zal worden.
 - De reikwijdte van de jeugdwet is nog niet bepaald. De branches zijn en blijven intensief betrokken bij totstandkoming van deze wetswijziging.
 - Het door ons gewenste aantal van 25 regio's is niet aanvaard; wel wordt het aantal teruggebracht aan de hand van een *'toets op robuustheid'*. Zo zal er sprake zijn van maximaal 42 regio's (een verbetering ten opzichte van de 55-60 op dit moment). Na 2 jaar is er een evaluatie: werkt dit aantal nu dan wel?

Jeugdhulpstelsel en verantwoordelijkheden overheden

De effectiviteit van het stelsel staat of valt bij het maken van duidelijke afspraken en het elkaar houden aan deze afspraken.

Het naleven van de afspraken uit de Hervormingsagenda is cruciaal om echt iets te doen aan de enorme administratieve lasten en bureaucratie. Naleving van de afspraken en het afdwingen hiervan zijn *deels geborgd* in de huidige voorstellen. Wij hebben gepleit voor *onafhankelijk toezicht*, in de wetenschap dat dit ingewikkeld is in een decentraal stelsel. Het is voor ons belangrijk dat in de tekst is opgenomen dat de Nza niet alleen toezicht houdt op continuïteitsrisico's (aan de achterkant), maar óók op het aansluiten van aanbod op vraag, wijze van totstandkoming van overeenkomsten, regionale samenwerking, contractstandaarden en op de AMvB reële prijzen. Daarnaast kan elke partij haar zorgen bij de Nza aangeven. De resultaten van onderzoek door de Nza zijn openbaar.

Tenslotte

Wij willen dolgraag aan de slag met een Hervormingsagenda Jeugd die leidt tot een beter werkend stelsel, merkbaar voor jongeren, gezinnen en professionals. We weten ook dat dit heel wat van ons zal vragen en dat er hoge eisen gesteld worden aan professionals, aanbieders en cliëntorganisaties.

Het is goed dat organisaties van cliënten, professionals en instellingen intensief samen zijn opgetrokken in dit proces. Dat schept onderling vertrouwen om de grote opgaven gezamenlijk het hoofd te bieden. Waar mogelijk zijn we hier zelf ook al mee aan de slag gegaan. Zo hebben we elkaar al gevonden in het ontwikkelen van een kwaliteitsagenda waarin gewerkt wordt aan kwaliteitskaders.

Wij gaan samen aan de slag!

ⁱ [Tastbaar beleid voor de jeugdzorg | SER](#)

ⁱⁱ Zie o.a.: [Mentale gezondheid jongeren | RIVM](#); [Welzijn jeugd - Trimbos-instituut](#); [Ggz uit de knel: noodzaak tot transformatie - Trimbos-instituut](#); inzichten zoals: de laagste inkomensgroepen hebben ruim 3 keer vaker te maken met mentale klachten dan de hoogste inkomensgroep (22,0% vs. 6,6%) [StatLine - Gezondheid en zorggebruik; persoonskenmerken, 2014-2021 \(cbs.nl\)](#); Deze kenmerken slaan ook op gezinnen met kinderen.

[Meer Zicht op Ouders, SCP, 2023](#): Dit onderzoek laat zien dat ruim een op de tien ouders te maken heeft met een stapeling van zorgen of problemen op ten minste drie gebieden. Deze ouders hebben bijvoorbeeld niet alleen zorgen over de opvoeding of ontwikkeling van hun kinderen, maar ook geldzorgen en een sociaal isolement. Zie ook SCP-rapportage: Zicht op Zorgen, 2023.

ⁱⁱⁱ Het gaat ons echt om samenhang met volwassenenproblematiek in gezinnen met kinderen, zoals bij KOPP/KOV (Kinderen van Ouders met Psychische Problemen en Kinderen van Ouders met Verslavingsproblemen. Nederland telt ruim 577.000 KOPP/KOV. Zij lopen twee tot vier keer meer kans dan andere kinderen om zelf ook psychische problemen of een verslaving te ontwikkelen. Zie [Kinderen van ouders met psychische of verslavingsproblemen \(KOPP/KOV\) - Trimbos-instituut](#)